

2803 Sayılı "JANDARMA TEŞKİLAT, GÖREV VE YETKİLERİ KANUNU" ¹

MADDE AÇIKLAMALARI

Hazırlayan:

Avukat Orhan ÇELEN²

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç:

Madde 1 – Bu Kanun, Türkiye Cumhuriyeti Jandarma Teşkilatının görev, yetki ve sorumluluklarına, hizmetin gerektirdiği bağlılık ve ilişkilere, teşkilat ve konuşa ait esas ve usulleri düzenler.

NOT:

Jandarma: (Alm. Gendarm., Fr. Gendarme., İng. Police-soldier, "gendarme") Jandarma, umumi emniyet ve asayiş koruma, kanun ve nizamlar hükümlerinin icrasını temine ve bunlara müstenit hükümet emirlerini ifaya memur silahlı genel kolluk kuvvetidir. (Türk Hukuk Lügatı,); Türkiye Cumhuriyeti Jandarması, emniyet ve asayiş ile kamu düzeninin korunmasını sağlayan ve diğer kanunların ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin verdiği görevleri yerine getiren silahlı genel kolluk kuvvetidir.(JTGYK. md. 3) - Görev, hizmet sınırı ve sorumluluklar: 2803 sayılı JTGYK. 6-10. JTGY.Yönt. 8-18; 19-22; 24-41. - Jandarmanın genel görevleri: JTGY.Yönt. 42-45. - Jandarmanın mülki görevleri: JTGY.Yönt. 45-80. - Jandarmanın adli görevleri: JTGY.Yönt. 81-130. - Jandarmanın askeri görevleri: JTGY.Yönt. 131-141. - Bağlılık: 2803 sayılı JTGYK. 4, JTGY.Yönt. 4 - İlişkiler, çalışma ve işbirliği esasları: 2803 sayılı JTGYK. 12, JTGY.Yönt. 142-158. - Konuş, kuruluş: 2803 sayılı JTGYK. 5, JTGY.Yönt. 5-7.-

¹ Kanun Numarası : 2803, Kabul Tarihi: 10/3/1983 , Yayımlandığı R. Gazete: Tarih : 12/3/1983 Sayı : 17985, Yayımlandığı Düstur: Tertip : 5 Cilt : 22 Sayfa: 215

² Avukat Orhan ÇELEN, Ocak 1999 tarihinde TSK.dan askeri hakim albay rütbesiyle emekli olduktan bu yana, Ankara Barosuna kayıtlı olarak serbest avukatlık yapmaktadır.

Jandarmanın sınır koruma, kaçakçılığın önlenmesi görevleri, jandarma sınır birliklerinin kuruluş ilişki ve işbirliği ile görevde hareket tarzları: JTG.Yönt. 159-174.

AÇIKLAMA:

Türkiye Cumhuriyeti Jandarması, emniyet ve asayiş ile kamu düzeninin korunmasını sağlayan ve diğer kanunların ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin verdiği görevleri yerine getiren silahlı genel kolluk kuvvetidir.(Bkz: JTGK. 3, JTG.Yönt. md. 3/4).

3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununun 1 inci maddesinin 2 nci fıkrasına göre, memleketin genel emniyet ve asayişinden sorumlu olan İçişleri Bakanlığının bu işleri kendi kanunları dairesinde hareket eden Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı (ve icabında diğer zabita teşkilatı vasıtasıyla ve gerektiğinde Cumhurbaşkanı Kararı ile ordu kuvvetlerinden istifade) ile yürüteceği belirlenmiştir.

2803 sayılı JTGK.nun 3 üncü ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanununun 1/2 maddesi hükmünden yola çıkarak, İçişleri Bakanlığının emniyet ve asayiş sağlamada, yürütme organları olarak öngörülen kolluk kuvvetlerinin; Genel Kolluk (Umumi zabita) ve Özel Kolluk (Hususi Zabita) olmak üzere iki kısımdan meydana geldiği görülmektedir.

Genel Kolluk (Umumi zabita) silahlı bir kuvvet olan (polis) ve (jandarma)dır. Özel Kolluk (Hususi zabita) ise, genel kolluk haricinde kalan ve özel kanunlarına göre teşekkül edip muayyen vazifeleri gören zabita kuvvetleridir. Örneğin; Orman kolluğu, gümrük kolluğu, Ceza ve infaz kurumu görevlileri, Belediye kolluğu vb.(Bkz: 3201 S.K. md.3)

3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununun 3 üncü maddesinin son fıkrasına göre, Jandarma ve özel kolluk teşkilatı kendi kanunlarına göre Emniyet Genel Müdürlüğü Teşkilatı ise 3210 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu hükümlerine tabidirler.

10 Haziran 1930 tarihli ve 1706 sayılı "Jandarma Kanunu" uzun yıllar Jandarma Teşkilatının özel kanunu olarak yürürlükte kalmıştır. Ancak, günün koşullarına uygun olmadığı düşünülerek 10 Mart 1983 tarihinde 2803 sayılı "Jandarma Teşkilat, Görev

ve Yetkileri Kanunu" yürürlüğe konulmuştur.(Bkz. R.G.: 12.3.1983, S.17985) Ayrıca, bu Kanunun 24 üncü maddesinde yeralan hükme dayanılarak, "Jandarma Teşkilatı, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği" yürürlüğe konulmuş bulunmaktadır. (Bkz: 17.12.1983 tarihli ve 18254 sayılı Resmi Gazete)

2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu'nun 4 üncü maddesine göre, Jandarma Genel Komutanlığı, Jandarma Genel K.lığı daha evvelce Türk Silahlı Kuvvetlerinin bir parçası olup, Silahlı Kuvvetlerle ilgili görevleri, eğitim ve öğrenim bakımından Genelkurmay Başkanlığına, emniyet ve asayiş işleriyle diğer görev ve hizmetlerin ifası bakımından İçişleri Bakanlığına bağlı iken; 15 Temmuz darbe girişimi sonrası gerçekleştirilen yeniden yapılanma ve buna bağlı mevzuat değişiklikleri kapsamında, 25/7/2016 tarihli ve 668 sayılı KHK.nin 6 md. ile (Aynen kabul: 8/11/2016-6755/6 md.) doğrudan İçişleri Bakanlığına bağlanmıştır.

Kolluk Tanımı:

Kamu düzeni ve güvenliğini koruma ve kollama, suç ve suçluları bulmakla görevli, gerektiğinde zor kullanma yetkisine sahip kanunlarla verilen yetkiler içerisinde görev yapan devlet kuruluşlarına kolluk denir.

Kolluk; zorla yaptırma yetkisi olan, gerektiğinde zor kullanarak kamu düzenini, güvenliğini ve esenliğini korumakla görevli silahlı veya silahsız devlet kuvvetidir.

Genel Kolluk:

Genel kolluk; emniyet ve asayiş ile kamu düzeninin korunmasını sağlayan, diğer kanun ve nizamların verdiği görevleri yerine getiren ve silahlı bir kuvvet olan polis, jandarma ve sahil güvenlidir.

Jandarma Genel Komutanlığı:

3201 sayılı Kanununun 1 inci maddesi; Jandarma Genel Komutanlığı'nın ülkemizin genel emniyet ve asayişinden kendi kanunu çerçevesinde sorumlu olduğunu, bu sorumluluğunu İçişleri Bakanına bağlı olarak yerine getireceğini amirdir.

2803 sayılı Jandarma Teşkilat Görev ve Yetkileri Kanunu'nun (JTGYK) 3'üncü maddesi de, Türkiye Cumhuriyeti Jandarmasının, emniyet ve asayiş ile kamu düzeninin korunmasını sağlayan ve diğer kanunların ve Cumhurbaşkanlığı

Kararnamelerinin verdiği görevleri yerine getiren, silahlı bir genel kolluk kuvveti olduğuna işaret etmektedir.

Esasen Jandarma; emniyet ve asayişi sağlama ve kamu düzenini korumak maksadıyla Jandarma Teşkilât Görev ve Yetkileri Kanunu, Polis Vazife ve Salâhiyetleri Kanunu ve diğer kanunlarda belirtilen gerekli her türlü güvenlik tedbirlerini almaya yetkilidir.

Jandarmanın sorumluluk alanı genelde köy ve kasabaları kapsayan kırsal alana tekabül etmektedir. Ülkemizin %92'sinde görev yapan jandarma, polis teşkilatı gibi genel bir kolluk kuvvetidir.

Jandarma Genel Komutanlığı ilk kuruluş aşamasında askeri bir kolluk teşkilatı olarak kurulmuştur. Ancak 15 Temmuz 2016 tarihindeki hain darbe teşebbüsü sonrasında, hukuk düzeninin ihtiyaçlara uygun olarak yeniden düzenlenmesi zorunluluğu ortaya çıkmış ve askeri personel, kurum ve kuruluşlarla mevzuatta önemli değişiklikler vuku bulmuştur.

Jandarma Genel Komutanlığı ile ilgili düzenlemelerde bu kapsamda önemli yer tutmaktadır. Böyle askeri bir kolluk teşkilatı olan Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı, Türk Silahlı Kuvvetlerinin bir parçası olmaktan çıkarılarak, doğrudan İçişleri Bakanlığına bağlanmıştır.

Bu madde ile sınırlı kalmak -ve ayrıntısı ilgili maddelerde yeniden verilmek üzere gerçekleştirilen bazı mevzuat değişiklikleri şöyledir:

I – 25.7.2016 tarih ve 668 sayılı KHK'nin Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununda Yapılan Değişiklikler başlıklı Üçüncü Bölümünde bazı düzenlemeler yapılmıştır. Bu KHK bilahare, 8.11.2016 tarih ve 6755 sayılı Kanunla değiştirilerek kabul edilmiştir.

668 sayılı KHK.nin bu çalışmamızın konusuyla ilgili olan hükümleri aşağıya alınmıştır. Buna göre;

1. 668 sayılı KHK.nin 5 inci maddesi ile, Jandarma'nın tarifini düzenleyen 10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununun 3 üncü maddesi,

"Türkiye Cumhuriyeti Jandarması, emniyet ve asayiş ile kamu düzeninin korunmasını sağlayan ve diğer kanunların verdiği görevleri yerine getiren silahlı genel kolluk kuvvetidir."

şeklinde değiştirilerek, jandarmanın sadece silahlı bir genel kolluk kuvveti olduğu açıklanmak suretiyle, "askeri vasfı"na vurgu yapan ifade şekli, hükümden çıkarılmıştır. Bu değişiklik, 6755 sayılı Kanunla aynen kabul edilmiştir.

Anılan madde bu değişiklik öncesi,

"Türkiye Cumhuriyeti Jandarması emniyet ve asayiş ile, kamu düzeninin korunmasını sağlayan ve diğer kanun ve nizamların verdiği görevleri yerine getiren silahlı, askeri bir güvenlik ve kolluk kuvvetidir." şeklinde idi.

2. 668 sayılı KHK.nin 6 inci maddesi ile, 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununun 4 üncü maddesi, "Jandarma Genel Komutanlığı İçişleri Bakanlığına bağlıdır" şeklinde değiştirilmiştir.

Böylece Jandarma Genel Komutanlığı'nı Türk Silahlı Kuvvetlerinin bir parçası olduğu, Silahlı Kuvvetleri ile ilgili görevleri, eğitim ve öğrenim bakımından Genelkurmay Başkanlığına bağlı bulunduğu yönündeki hükümden vazgeçilerek, J.Gn.K.lığının doğrudan doğruya İçişleri Bakanlığına bağlı olduğu esas getirilmiştir. Bu değişiklik, 6755 sayılı Kanunla aynen kabul edilmiştir.

"Bağlılık" başlıklı 4. madde bu değişiklik öncesi,

"Jandarma Genel Komutanlığı, Türk Silahlı Kuvvetlerinin bir parçası olup, Silahlı Kuvvetleri ile ilgili görevleri, eğitim ve öğrenim bakımından Genelkurmay Başkanlığına, emniyet ve asayiş işleriyle diğer görev ve hizmetlerin ifası yönünden İçişleri Bakanlığına bağlıdır. Ancak Jandarma Genel Komutanı, Bakana karşı sorumludur." Şeklinde idi.

3. Yukarıda belirtilen "bağlılık" başlıklı hüküm ile ilgili değişikliğe paralel olarak, Jandarma Genel Komutanlığının kuruluş ve teşkilat yapısında da yeni bir düzenlemeye gidilmiştir. Bu nedenle 2803 sayılı Kanunun 5 inci maddesi başlığıyla birlikte değiştirilmiştir. Bu değişiklik, 6755 sayılı Kanunla değiştirilerek kabul edilmiştir.

İl jandarma komutanlıkları konuşlandırıldıkları ilin emniyet ve asayişinden sorumludur. İlçe jandarma komutanlıkları ilçenin emniyet ve asayişinden sorumludur. Köylerde ise, jandarma karakolları sorumluluklarına verilen bölgenin emniyet ve asayişinden sorumludur. İlçe jandarma komutanlıkları ve bunlara bağlı jandarma karakollarının adli kolluk görevleri de vardır.

Maddenin 6755 sayılı Kanununun 7. Maddesiyle kabul edilen şekli şöyledir:

"Kuruluş ve Teşkilat:

Madde 5 – (Değişik: 25/7/2016-KHK-668/7 md. ; Değiştirilerek kabul: 8/11/2016-6755/7 md.)

Jandarma Genel Komutanlığının kuruluş ve kadrolarıyla konuş yerleri, İçişleri Bakanlığınca düzenlenir. Ancak seferberlik ve savaşta Kuvvet Komutanlıkları emrine girecek birliklerin kuruluş ve kadrolarıyla konuş yerlerinin düzenlenmesinde Genelkurmay Başkanlığının görüşü alınır.

Jandarma birliklerinin kuruluş ve konuşlarının düzenlenmesinde mülki taksimat esas alınır. Ancak geçici olarak birden çok ili içine alan bölge teşkilatı da kurulabilir. Bölge komutanı, bölge teşkilatının konuşlu bulunduğu ilin valisine karşı sorumlu olarak görev yapar."

4. 668 sayılı KHK.nin 8. Maddesi ile, 2803 sayılı Kanunun 6 ıncı maddesi başlığıyla birlikte yeniden düzenlenmiştir. Bu değişiklik, 6755 sayılı Kanunun 8. Maddesiyle aynen kabul edilmiştir. Daha sonra, bu maddenin birinci fıkraya ikinci cümlesi, 2/7/2018 tarih ve 703 sayılı KHK.nin 128 md. İle yürürlükten kaldırılmıştır. Maddenin son hali şöyledir:

"Jandarma Genel Komutanı:

Madde 6 – (Değişik: 25/7/2016-KHK-668/8 md. ; Aynen kabul: 8/11/2016-6755/8 md.)

Jandarma Genel Komutanı tüm Jandarma Teşkilatının komutanıdır. (Mülga ikinci cümle: 2/7/2018 - KHK/703/128 md.)

Jandarma Genel Komutanı, Teşkilatın sevk ve idaresinden, kanun ve nizam hükümlerinin icrasını sağlamaktan, bunlara dayalı olarak verilen emir ve kararların uygulanmasından sorumludur."

5. 668 sayılı KHK.nin 9. maddesi ile de, 2803 sayılı Kanunun 7 nci maddesi değiştirilerek, Jandarmanın sorumluluk alanındaki görevleri yeniden düzenlenmiştir. Bu değişiklik, 6755 sayılı Kanunla aynen kabul edilmiştir.

6. 668 sayılı KHK.nin 13. maddesi ile, 2803 sayılı Kanunun 13 üncü maddesinin değiştirildiği ve Jandarma hizmetleri sınıfı personelin özlük işlemleri, nasıp, terfi, aylık ve diğer mali ve sosyal haklar yönünden tabi olacakları hükümler ile J.Gn.K.lığında görevli işçilerin tabi olacakları mevzuata işaret edilmiştir. Bu değişiklik, 6755 sayılı Kanunun 13. maddesiyle değiştirilerek kabul edilmiş, daha sonra madde üzerinde bazı değişiklik ve ekler yapılmıştır. Anılan maddenin mevcut hali şöyledir:

"Personel, kaynakları ve uygulanacak mevzuat:

Madde 13 – (Değişik: 25/7/2016-KHK-668/13 md.; Değiştirilerek kabul: 8/11/2016-6755/13 md.)

Jandarma Hizmetleri Sınıfı personelinin her türlü özlük işlerinde, bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu uygulanır. (Değişik cümle:18/10/2018-7148/11 md.) Ancak, nasıp ve terfi, aylık ve diğer mali ve sosyal haklar bakımından statü ve rütbelerine göre 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 13/6/2001 tarihli ve 4678 sayılı Türk Silahlı Kuvvetlerinde İstihdam Edilecek Sözleşmeli Subay ve Astsubaylar Hakkında Kanun, 28/5/1988 tarihli ve 3466 sayılı Uzman Jandarma Kanunu, 18/3/1986 tarihli ve 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanunu ile 10/3/2011 tarihli ve 6191 sayılı Sözleşmeli Erbaş ve Er Kanununa tabi personel hakkındaki hükümler uygulanır. Jandarma Hizmetleri Sınıfı hariç olmak üzere Jandarma Genel Komutanlığının diğer hizmet sınıflarındaki kadrolarında bulunan Devlet memurları, Türk Silahlı Kuvvetleri kadrolarındaki emsallerinin yararlandığı mali ve sosyal haklardan aynı şekilde yararlanırlar.

Subaylığa ve astsubaylığa nasıp (...)³ işlemleri, İçişleri Bakanlığının onayıyla yapılır. (Mülga ikinci cümle: 2/7/2018 - KHK/703/128 md.) Rütbelerindeki bekleme süresinin dolması ya da kadrosuzluk nedenleri ile emekliliğe sevk edilme durumunda olan, ancak hizmetlerine ihtiyaç duyulan albaylar 60 yaşına, generaller ise 65 yaşına kadar İçişleri Bakanının onayıyla görevde bırakılabilirler. (Ek cümle : 15/8/2017/KHK-694/53 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7078/50 md.) İlgili personel, personel kaynağı planlaması, iç güvenlik politikaları ve gelişen güvenlik ihtiyaçlarına göre albay ve üstü rütbelerde bekleme süreleri dolmadan kadrosuzluk tazminatı ödenmek suretiyle Cumhurbaşkanı onayı ile emekliye sevk edilebilir. Nasıp ve terfi yetkilerinin kullanılmasıyla ilgili olan; 926 sayılı Kanun ve diğer kanunlarla, İçişleri Bakanlığı dışında, başka mercilere verilmiş inha, seçim, görüş alma ve benzeri yetkilere dair hükümler Jandarma Genel Komutanlığı personeli bakımından uygulanmaz. Uzman jandarma ve uzman erbaşların nasıp ve terfileri Jandarma Genel Komutanlığınca özel kanunlarına göre yapılır.⁴

(Ek fıkra : 2/7/2018 - KHK/703/128 md.) Bu Kanuna tabi Teğmen-Albay rütbesinde bulunanlar hakkında 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Kanunun 50 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin (3) numaralı alt bendi uygulanabilir. Bunlara hizmet sürelerine bakılmaksızın T.C. Emekli Sandığı Kanunu hükümleri uygulanır.

Jandarma Genel Komutanlığı personeli hakkında, Türk Silahlı Kuvvetlerinde karşılığı olan rütbe ve kıdem üzerinden aynı şartlarla, 3/1/1961 tarihli ve 205 sayılı Ordu Yardımlaşma Kurumu Kanunu uygulanır.

İşçilerin işe alınma, işyeri değişikliği, yükselme, izin, sicil, ödül ve hizmet akdinin feshi işlemleri 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu ile varsa geçerli bulunan toplu iş sözleşmesi hükümlerine göre yapılır.”

7. 668 sayılı KHK.nin 14. maddesi ile, 2803 sayılı Kanunun 14 üncü maddesi değiştirilmiş ve bağlılık değişikliğinin doğal sonucu olarak, general, subay, astsubay ve uzman jandarmanın atanmalarına ilişkin yeni bir düzenleme yapılmıştır. Bu

³ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK'nin 128 inci maddesiyle, bu fıkranın birinci cümlesinde yer alan "ve terfi" ibaresi madde metninden çıkarılmış, dördüncü cümlesinde yer alan "müşterek kararname" ibaresi "Cumhurbaşkanı onayı" şeklinde değiştirilmiştir.

⁴ Bkz. yukarıdaki dipnot

değişiklik, 6755 sayılı Kanunla aynen kabul edilmiştir. Bu maddenin daha sonra yapılan değişikliklerde dahil olmak üzere mevcut hali şöyledir:

"Jandarma subay, astsubay ve uzman jandarmanın atanma ve yer değiştirme esasları:

Madde 14 – (Değişik birinci fıkra: 2/7/2018 – KHK/703/128 md.) Jandarma Genel Komutanı, Genel Komutan Yardımcıları, generaller, bölge ve il jandarma komutanları dışında kalanlar İçişleri Bakanınca yapılır.

İhtisaslaşma gereği olarak özel eğitim görmüş personel nokta atamasına tabi tutulabilir. Nokta ataması yapılmayan subay, astsubay ve uzman jandarmalar valilik emrine atanır ve bunların istihdam yerleri, il içi yer değiştirmeleri vali tarafından yapılır.

Hizmet gerekleri bakımından uygun görülmesi halinde il jandarma komutanlıklarına general rütbesindeki subaylar da atanabilir."

8. Jandarma Genel Komutanlığı teşkilatının disiplin işlemleri: J.Gn.K.lığı personelinin disiplin hükümleriyle ilgili olarak, 668 sayılı KHK ile önemli değişiklikler söz konusu olmuştur. Bu amaçla 2803 sayılı JTGYK.nun "Disiplin ve Soruşturma Usulleri" başlıklı 15 inci maddesi değiştirilmiş ayrıca Kanuna geçici 4 üncü madde eklenmiştir. Geçici 4 üncü madde ile, disiplin işlerine ilişkin özel kanun çıkarılana kadar jandarma personelinin disiplin suç ve cezalarının Emniyet Teşkilatı disiplin mevzuatına göre belirleneceği, diğer hususlarda 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu hükümlerinin uygulanacağı öngörülmüştür.

15 inci madde, 6755 sayılı Kanunla aynen, geçici 4 üncü madde ise değiştirilerek kabul edilmiştir. Bu maddelerin daha sonra yapılan ek ve değişikliklerde dahil olmak üzere mevcut hali şöyledir:

"Disiplin ve soruşturma usulleri:

Madde 15 – (Değişik: 25/7/2016-KHK-668/15 md.; Aynen kabul: 8/11/2016-6755/15 md.)

Jandarma personeli hakkında disiplin ve soruşturma işlemleri aşağıdaki usullere göre yapılır.

a) Disiplin işleri özel kanun hükümlerine göre yürütülür.

b) Jandarma personelinin mülki görevlerinden doğan suçlarında; özel kanunların hükümleri saklı kalmak şartıyla 2/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümlerine göre işlem yapılır.

c) Adli görevlerinden doğan suçlarda; 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 161 inci maddesinin beşinci fıkrası hükmü uygulanır.

d) (Değişik: 2/7/2018 – KHK/703/128 md.) Jandarma personeline askeri görev verildiği takdirde bu görevlerden doğan suçların muhakemesi, Jandarma personelinin emrine verildiği askeri birlik personelini muhakeme etmekle görevli ve yetkili olan mahkemede görülür.

e) Jandarma personelinin kişisel suçlarında genel hükümlere göre işlem yapılır.

(Ek fıkra: 15/8/2017/KHK-694/55 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7078/52 md.) Ertelenmiş, seçenek yaptırımlara çevrilmiş, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiş, affa uğramış veya 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; Devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, milli savunmaya karşı suçlar, Devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk, zimmet, irtikâp, rüşvet, iftira, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından ya da kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına mahkûm olan Jandarma Genel Komutanlığında görevli subay, astsubay, sözleşmeli subay, sözleşmeli astsubay, uzman jandarma ve uzman erbaşların Komutanlıkla ilişkileri İçişleri Bakanının onayı ile kesilir.”

"Geçici Madde 4- (Ek: 25/7/2016 –KHK- 668/21 md.; Değiştirilerek kabul: 8/11/2016-6755/21 md.)

a) *Disiplin işlerine ilişkin özel kanun çıkarılana kadar jandarma personelinin disiplin suç ve cezaları Emniyet Teşkilatı disiplin mevzuatına göre belirlenir. Diğer hususlarda 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu hükümleri uygulanır.*

b) *Jandarma Hizmetleri Sınıfından bir adet Orgeneral kadrosu ile dört adet Jandarma Genel Komutan Yardımcısı kadrosu ihdas edilmiştir."*

II- 25.7.2016 tarih ve 669 sayılı KHK'nin 113 üncü maddesiyle, 2803 sayılı Kanunun 13 üncü maddesinden sonra gelmek 13/A maddesi eklenmiştir. Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi başlıklı bu madde ile, Jandarma ve Sahil Güvenlik Teşkilatlarının subay ve astsubay ve diğer personel ihtiyacını karşılamak, önlisans, lisans ve lisansüstü eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın yapmak üzere bünyesinde fakülte, enstitü, astsubay meslek yüksekokulları, eğitim ve araştırma merkezleri ve kurslar bulunan bir yükseköğretim kurumu olarak İçişleri Bakanlığına bağlı Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi kurulmuştur. Söz konusu madde, bilahare 9.11.2016 tarih ve 6756 sayılı Kanunun 112 inci maddesiyle değiştirilerek kabul edilmiştir.

Emniyet Genel Müdürlüğü:

Polis sorumluluk alanı belediye sınırları içinde kalan alandır. Polis teşkilatının en üst birimi, Emniyet Genel Müdürlüğüdür. Emniyet Genel Müdürlüğü İçişleri Bakanlığına bağlıdır. Her ilde bir emniyet müdürlüğü, ilçelerde ilçe emniyet müdürlüğü veya ilçe emniyet amirliği teşkilatlandırılmıştır.

Emniyet Genel Müdürlüğü; polis memurluğundan başlayıp emniyet genel müdürüne kadar giden rütbede personelle, ülkemizin tüm ilçe ve illerinde örgütlenmiş, kırsal alanda ise bu görevini Jandarma Genel Komutanlığına bırakmış olan iç güvenlikten sorumlu devlet teşkilatıdır.

Emniyet Genel Müdürlüğü merkez teşkilatı bünyesinde Ana Komuta Kontrol, Strateji Geliştirme, Arşiv, Asayiş, Bilgi İşlem, Dış İlişkiler, Güvenlik, Haberleşme, Havacılık, İdari ve Mali işler, İkmal-Bakım, İnşaat-Emlak, İnterpol, İstihbarat, Kaçakçılık ve Organize suçlarla mücadele, Koruma, Kriminal, Özel Harekat, Personel, Sağlık İşleri, Sivil Savunma, Sosyal Hizmetler, Teftiş Kurulu, Terörle Mücadele Harekat, Trafik Eğitim ve Araştırma, Trafik ve Denetleme, Yabancılar Hudut İltica

Daireleri vardır. Taşra teşkilatını ise, il emniyet müdürlükleri ve ilçe emniyet amirlikleri oluşturur.

Cumhuriyet döneminde; emniyet Teşkilatı'nın yapılanmasını düzenleyen ilk kanun, 19 Mayıs 1930 tarihli 'Dahiliye Vekaleti Merkez Teşkilatı ve Vazifeleri Hakkında Kanun' idi. Emniyet teşkilatını düzenleyen kanun, 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu'dur. Ayrıca 2559 Sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu da, polisin görev ve yetkilerini düzenleyen genel hükümleri ihtiva etmektedir.

Polis teşkilatın görevlerini düzenleyen 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu'nun 1'inci maddesi: "Polis, asayiş amme, şahıs, tasarruf emniyetini ve mesken masuniyetini korur. Halkın ırz, can ve malını muhafaza ve ammenin istirahatini temin eder. Yardım isteyenlerle yardıma muhtaç olan çocuk, alil ve acizlere muavenet eder. Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnameleri ve ilgili mevzuatın kendisine verdiği vazifeleri yapar." şeklinde düzenlenmiştir.

3201 sayılı Kanununun 1 inci maddesine göre; ülkemizin genel emniyet ve asayiş işlerinden İçişleri Bakanı sorumludur. İçişleri Bakanı bu işleri, kendi kanunları dairesinde hareket eden Emniyet Genel Müdürlüğü Jandarma Genel Komutanlığı (ile Sahil Güvenlik Komutanlığı) ve icabında diğer bütün zabıta teşkilatı ile yerine getirir. Lüzum halinde Cumhurbaşkanı kararıyla Türk Silahlı Kuvvetleri birliklerinden istifade eder.

Sahil Güvenlik Komutanlığı:

Sahil Güvenlik Komutanlığı 9/7/1982 tarihli ve 2692 sayılı Kanunla, Türkiye Cumhuriyetinin bütün sahillerinde, iç suları olan Marmara Denizi, İstanbul ve Çanakkale boğazlarında, liman ve körfezlerinde, karasularında, münhasır ekonomik bölgesi ile ulusal ve uluslararası hukuk kuralları uyarınca egemenlik ve denetimi altında bulunan deniz alanlarında, kanunlarla ve Cumhurbaşkanlığı Kararnameleriyle kendisine verilen görevlerin uygulanması ve yetkilerin kullanılması maksadıyla oluşturulmuştur(Sahil Gv.K. K. Md.1)

1. 668 sayılı KHK.nin 23. maddesi ile, 2692 sayılı SGKK.nun 2 inci maddesi değiştirilerek, Sahil Güvenlik K.lığının bu Kanunda belirtilen görev ve hizmetleri yapan

silahlı bir **genel kolluk kuvveti** olduğu ve doğrudan İçişleri Bakanlığına bağlı olduğu esası getirilmiştir. Bu değişiklik, 6755 sayılı Kanunla değiştirilerek kabul edilmiştir.

2. 668 sayılı KHK.nin 35. maddesi ile, 2692 sayılı SGKK.nun Personel kaynakları ve uygulanacak mevzuat başlıklı 7 inci maddesi değiştirilmiştir. Buna göre; Sahil Güvenlik Komutanlığı personeli; subay, astsubay, uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve er, öğrenci, erbaş ve erler ile Devlet memuru ve işçileri kapsar. Sahil Güvenlik Hizmetleri Sınıfı personelinin her türlü özlük işlerinde, bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu uygulanır. Ancak, nasıp ve terfi, aylık ve diğer mali ve sosyal haklar bakımından statü ve rütbelerine göre 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanununa tabi personel hakkındaki hükümler uygulanır. Sözleşmeli subay ve astsubaylar 13/6/2001 tarihli ve 4678 sayılı Türk Silahlı Kuvvetlerinde İstihdam Edilecek Sözleşmeli Subay ve Astsubaylar Hakkında Kanuna, uzman erbaşlar 18/3/1986 tarihli ve 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanununa, sözleşmeli erbaş ve erler 10/3/2011 tarihli ve 6191 sayılı Sözleşmeli Erbaş ve Er Kanununa tabidir.

3. *Sahil Güvenlik Komutanlığı teşkilatının disiplin işlemleri:* 668 sayılı KHK ile Sahil Güvenlik Komutanlığı personelinin disiplin hükümleri ile ilgili olarak önemli değişiklikler söz konusu olmuştur. Bu amaçla 2692 sayılı SGKK.nun "Yargılama" başlıklı 21 inci maddesi başlığıyla birlikte değiştirilmiş ayrıca Kanuna geçici 7 inci madde eklenmiştir. Bu değişiklikler, 6755 sayılı Kanunla değiştirilerek kabul edilmiştir. Bu maddelerin daha sonra yapılan değişiklikte dahil olmak üzere mevcut hali şöyledir:

"Disiplin ve soruşturma usuller⁵

Madde 21 – (Değişik: 25/7/2016-KHK-668/31 md.; Değiştirilerek kabul: 8/11/2016- 6755/31 md.)

Sahil Güvenlik personeli hakkında disiplin ve soruşturma işlemleri aşağıdaki usullere göre yapılır.

⁵ Bu madde başlığı "Yargılama" iken, 25/7/2016 tarihli ve 668 sayılı KHK'nin 31 inci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiş olup, daha sonra bu hüküm 8/11/2016 tarihli ve 6755 sayılı Kanunun 31 inci maddesiyle kanunlaşmıştır.

a) Disiplin işleri özel kanun hükümlerine göre yürütülür.

b) Sahil Güvenlik personelinin idari görevlerinden doğan suçlarında; özel kanunların hükümleri saklı kalmak şartıyla 2/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümlerine göre işlem yapılır.

c) Sahil Güvenlik personelinin adli görevlerinden doğan suçlarda; 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 161 inci maddesinin beşinci fıkrası hükmü uygulanır.

d) Sahil Güvenlik personelinin kişisel suçlarında genel hükümlere göre işlem yapılır.

e) (Değişik: 2/7/2018 – KHK/703/129 md.) Sahil Güvenlik personeline askeri görev verildiği takdirde bu görevlerden doğan suçların muhakemesi, Sahil Güvenlik personelinin emrine verildiği askeri birlik personelini muhakeme etmekle görevli ve yetkili olan mahkemede görülür.”

"Geçiş hükümleri

Geçici Madde 7 –(Ek: 25/7/2016-KHK-668/36 md.; Değiştirilerek kabul: 8/11/2016-6755/36 md.)

a) Disiplin işlerine ilişkin özel kanun çıkarılana kadar Sahil Güvenlik personelinin disiplin suç ve cezaları Emniyet Teşkilatı disiplin mevzuatına göre belirlenir. Diğer hususlarda 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu hükümleri uygulanır.”

Mülki idare amirleri ile sıralı amirler Sahil Güvenlik personelinin disiplin amiridir. İçişleri Bakanı, Sahil Güvenlik Komutanlığının her kademesindeki personeline resen disiplin cezası verebilir.

İşçilerle sözleşmeli ve geçici personelin cezalandırılmaları ise yürürlükte olan sözleşme hükümlerine göre yapılır.

b) Sahil Güvenlik Hizmetleri Sınıfından iki adet tuğamiral/Sahil Güvenlik Komutan Yardımcısı kadrosu ihdas edilmiştir.

Özel Kolluk:

Devlet ve diğer kamu tüzel kişileri tarafından özel yasaları uyarınca kurularak teşkilatlandırılan, kendi görev alanında güvenliği sağlama amacı olan ve kendikanunlarına göre silah taşıma ve kullanma yetkisine sahip, Jandarma, Polis ve sahil güvenlik dışındaki kolluk kuvvetleridir.

Kolluk Çeşitleri:⁶

1.Genel kolluk bünyesinde oluşturulan özel kolluk çeşitleri:

- J. komando birlikleri
- J. cezaevi koruma birlikleri
- J. koruma birlikleri

2. Polis bünyesinde oluşturulan özel kolluk çeşitleri:

- Trafik polisi
- Özel hareket timleri
- Polis çevik kuvvet birimleri
- Çarşı ve mahalle bekçileri

3. Devlet ve kamu tüzel kişileri özel kolluk çeşitleri:

- Milli İstihbarat Teşkilatı
- Askeri inzibat kuruluşları
- Orman kolluğu
- Gümrük kolluğu
- Ceza ve infaz kurum görevlileri
- Belediye kolluğu
- Çiftçi malları koruma görevlileri
- Köy kolluğu (Köy korucusu, Gönüllü korucu, geçici köy korucusu)

Özel güvenlik teşkilatı:

⁶ Bkz: Jandarmanın Mülki Görevleri, J.Okullar K.lığı Yayını, ÖDK-125, 1993, s.53

2495 sayılı "Bazı Kurum ve Kuruluşların Korunması ve Güvenliklerinin Sağlanması Hakkında Kanun" gereğince oluşturulan özel güvenlik teşkilatlarını da bir özel kolluk olarak kabul etmek gereklidir. Özel güvenlik teşkilatlarının hangi kurum ve kuruluşlarda kurulacağı Bakanlar Kurulu tarafından belirlenmektedir. Bu kurum ve kuruluşlar sadece kamuya ait olmayıp, özel sektöre de ait olabilir.

Jandarmanın mülki ve adli görevleri:

Mülki görevi:

JTGKYK.nun 7/1-a maddesine göre Jandarmanın mülki görevleri; Emniyet ve asayiş ile kamu düzenini sağlamak, korumak ve kollamak, kaçakçılığı men, takip ve tahkik etmek, suç işlenmesini önlemek için gerekli tedbirleri almak ve uygulamak, ceza infaz kurumları ve tutukevlerinin dış korunmalarını yapmak, JTGYK.nun 7/1-b maddesindeki adli görevleri ve 7/1-c maddesindeki askeri görevleri dışında kalan ve diğer kanun ve nizam hükümlerinin icrası ile bunlara dayalı emir ve kararlarla Jandarmaya verilen görevleri yapmaktır.

Jandarma; emniyet ve asayişi sağlar ve kamu düzenini korur. Suç işlenmesini önlemek ve kamu düzenini sağlamak için gerekli önlemleri alır. Kamunun huzur ve sukununu bozan, kanunlara, nizamlara ve kamu düzenine aykırı bütün eylemlerin işlenmesine yasa ve nizamlar uyarınca engel olur. Her türlü kaçakçılığa mani olur. Ceza infaz kurumlarının ve tutukevlerinin dış korumasını sağlayıcı önlemleri alır. Tüm bu görevler, jandarmanın mülki görevleri içerisinde mütala edilir.

Adli görevleri:

Bir suç işlendikten sonra suçlunun yakalanmasına, suç delillerinin toplanmasına ilişkin işler ise jandarmanın adli görevlerini oluşturur. Kolluğun adli görevi, suç öğrenmekle başlamaktadır.

Jandarma teşkilatında adli kolluk, ilçe jandarma komutanlığıdır. İlçe jandarma komutanı kolluk amiri, diğer personeli ile erbaş ve erler ise kolluk memurudur.(JTGY.Yönt. 148)

Jandarmanın mülki ve adli görevleri birbirini tamamlayan görevlerdir. Dolayısıyla içiçe geçmişlerdir. Örneğin, suç işlemeye eğilimli bir kişinin kontrol altına alınması

önleyici kolluk hizmeti iken, söz konusu kişinin suç işlemesi halinde yakalanması ve adli soruşturmanın yapılması adli kolluk hizmetidir. Yakalanan ve tutuklanan kişinin cezaevine konulması ve duruşmalara getirilip götürülmesi ise yine bir mülki görev kapsamındadır.

Kolluğun adli görevleri esnasında işledikleri suçlarda 4483 sayılı Memurlar ve diğer Kamu görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanamaz ve doğrudan Cumhuriyet Savcılığınca soruşturma yapılır. CMUK.nun 154/4 üncü maddesi uyarınca kolluk amirleri Hakimler Kanununa tabidir.

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununda yapılan değişiklikle, trafik kolluğunun bulunmadığı veya yeterli olmadığı yerlerde polis, polisin ve trafik zabıtasının görev alanı dışında kalan yerlerde trafik eğitimi almış jandarma, trafiği düzenlemeye ve trafik suçlarına el koymaya görevli ve yetkilidir.

KONUVA İLİŞKİN İÇTİHATLAR:

* Bir hükümlüyü cezaevinden kaçıran veya kaçmasına göz yuman jandarma erinin eylemi adli görevin yapılmasından doğan bir suçtur. Bu sebeple C. Savcılığınca doğrudan doğruya kovuşturma yapılmalıdır. **(Yrg.İ.B.K., 25.9.1940, 24/81)**

* İşlenmiş bir suçun takibine, delillerin elde edilmesine, failerin takip edilmesine, yakalanmasına yönelmiş çalışmalar adli kovuşturma kavramına girer. **(Any.Mah., 25.4.1974, E.41, K.13)**

* Görev sırasında işlenmeyen ve görevle ilgili bulunmayan suçların, resmi görev sahipleri tarafından işlenmesi halinde genel hükümler çerçevesinde kovuşturma yapılması gerekir. **(Yrg.C.G.K., 30.4.1962, 1962/42-107)**

* CMUK.nun 154. maddesiyle zabıta amirleri hakkında yargıçların görevlerinden dolayı bağlı oldukları yargılama usulünün uygulanacağı kabul olunmuştur. Jandarma Kuruluş ve Görev Tüzüğü'nün 109 uncu maddesinde zabıta amirleri gösterilmiştir. Buna göre bir asliye mahkemesi yargı sınırları içinde o mahkemenin bulunduğu yerin Jandarma Birlik Komutanı

“Zabita Amiridir.” “Jandarma Karakol Komutanlıkları” “Zabita Makamıdır.” **(Yrg. 4.C.D., 15.9.1965, E. 5347, K.5052)**

*Mahkemece yazılan yazılara cevap vermemek suretiyle adliyeye ait görevini ihmal eden sanıklar hakkında CMUK.nun 154 üncü maddesine uygun olarak açılan davaya bakılarak karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile İl İdare Kuruluna tevdiine dair hüküm tesisi, bozmayı gerektirmiştir.**(Yrg.4.C.D., 25.1.1978, 382/50)**

* İlçe Jandarma bölük Komutanı olan sanık hakkında Hakimler Kanununa göre izin alındıktan sonra yargılama yapılabilir.**(Y.8.C.D., 17.12.1984)**

* CMUK.nun 151, 154/1 ve 17.12.1983 gün ve 18254 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Jandarma Teşkilatı Görev ve Yetkileri Yönetmeliğinin 36, 81 maddeleri uyarınca soruşturma yapmakla görevli kolluk kuvvetleri, Cumhuriyet Savcısının yetkilerini kullandıklarında, her türlü kurum ve kuruluşlar kendiliklerinden istenen bilgi ve belgeleri vermek, yardımcı olmak zorundadırlar. Aksi halde, adli görevlerini ihmal etmiş sayılırlar.CMUK.nun 154/3 maddesi uyarınca kendilerinden istenen adliyeye müteallik görev veya işlerde ihmali görülen Devlet Memurları hakkında Cumhuriyet Savcılığınca doğrudan takibatta bulunulması gerektiğinden, asliye ceza mahkemesinin görevsizlik kararının kaldırılmasına karar verilmiştir.**(Yrg.C.G.K., 5.6.1989, 1989/YYB-158/220)**